

Folketingets Europaudvalg
Folketingets Retsudvalg
Christiansborg, den 6. marts 2003
EU-konsulenten

Til
udvalgenes medlemmer og stedfortrædere

Grønbog om omdannelse af Romkonventionen af 1980 til en EU-retsakt

Resumé

Kommissionen foreslår i en ny grøn bog, at Romkonventionen af 1980 – der indeholder regler for hvilket lands lovgivning, der skal anvendes på et kontraktsforhold - dels inkorporeres i EU-retten, dels moderniseres. Dermed kan det blandt andet sikres, at Domstolen får kompetence til at fortolke konventionens regler, ligesom der ifølge Kommissionen opnås en sammenhæng i EU-reglerne for international privatret.

Initiativerne vil være omfattet af det danske forbehold på det retlige område.

Høringsfrist er sat til 15. september 2003.

Indledning

Kommissionen har den 14. januar 2003 udsendt en grøn bog¹ med den lidet mundrette titel ”Grønbog om omdannelse af Rom-konventionen af 1980 om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtigelser, til en fællesskabsretsakt med opdatering af dens bestemmelser”.

Grønbogen handler med andre ord *for det første* om, hvorvidt den eksisterende Romkonvention af 1980 skal gå fra at være en traditionel konvention indgået på mellemstatsligt plan udenfor EU's rammer til at være en del af EU-

¹ (KOM 2002) 654 endelig

retten ved at omdanne konventionen til en "fællesskabsretsakt". *For det andet* lægger Grønbogen op til, at man i forbindelse med en sådan omdannelse skal overveje, om det er nødvendig at modernisere og ændre på indholdet af konventionen, der som sagt er fra 1980.

Initiativer på området vil kunne tages med hjemmel i artikel 61 litra c) og særligt artikel 65 litra b) i EF-traktatens afsnit IV. *Initiativerne vil dermed være omfattet af det danske forbehold på det retlige område.*

1. Romkonventionen og det indre marked

Kommissionen anfører i Grønbogen, at en af forudsætningerne for etableringen af et ægte indre marked med fri bevægelighed for varer, arbejdskraft, kapital og tjenesteydelser er, at borgerne i EU kan og vil gøre deres rettigheder gældende, uanset hvilket land de befinder sig i. Ønsker en dansk virksomhed eksempelvis at købe varer i Spanien, vil det typisk indgå som et væsentligt element i virksomhedens overvejelser, om virksomheden har tilstrækkelig tillid til det spanske retssystem og dermed til dens muligheder for i værste fald at føre og vinde en retssag. Tilsvarende vil en virksomhed i et land med et notorisk langsommeligt eller utroværdigt retssystem alt andet lige fremstå som en mindre attraktiv samarbejdspartner.

Med andre ord forudsætter et velfungerende og effektivt indre marked, at der hersker gensidig tillid til medlemslandenes retssystemer. På Det Europæiske Råds møde i Tammerfors den 15.-16. oktober 1999 blev der sat en række mål for samarbejdet på dette område. For at opnå et "ægte europæisk område med retfærdighed" blev det besluttet at arbejde imod en bedre adgang til domstolene, en gensidig anerkendelse af retsafgørelser samt sikre en større konvergens på det civilretlige område.

Romkonventionen af 1980 spiller i denne sammenhæng en væsentlig rolle, idet konventionen indeholder regler for hvilket lands love, der skal anvendes i tilfælde af, at et kontraktsforhold - som for eksempel en kontrakt om køb af et parti varer - har tilknytning til mere end ét land. Dette område af juraen kaldes "international privatret". I det ovenfor nævnte dansk-spanske eksempel vil Romkonventionen således kunne hjælpe med til at afgøre, om det er dansk eller spansk ret, der skal lægges til grund i tilfælde af en retssag mellem den

spanske og den danske part.

2. Hvad er international privatret ?

Den internationale privatret beskæftiger sig med tre hovedspørgsmål, der typisk stilles i forbindelse med juridiske konflikter over landegrænserne :

- 1) Hvilket lands domstol har kompetence til at dømme i en given sag ? Dette er spørgsmålet om *domstolens internationale kompetence* og er uafhængigt af spørgsmålet, om hvorvidt domstolen skal anvende sit eget eller et andet lands love ved pådømmelsen af en sag².
- 2) Hvilket lands lovgivning skal lægges til grund, når domstolens skal vurdere sagen ? Dette er spørgsmålet om *lovvalg*.
- 3) Og endelig, *hvilken retsvirkning har en dom afsagt i et land (domslandet) for en sagspart i et andet land (fuldbyrdeslandet)?* Kan en dom afsagt af en spansk domstol for eksempel fuldbyrdes overfor en sagspart, der befinder sig i Danmark?

Område 1) og 3) er i EU-retlig sammenhæng reguleret ved "Bruxelles I"-forordningen³, der afløste Bruxelles-konventionen fra 1968. Danmark er dog på grund af sit forbehold på det retlige område ikke omfattet af forordningen, men derimod af Bruxelles-konventionen fra 1968.

Område 2) om lovvalg er derimod endnu ikke integreret i EU-retten. Det er dette område som Rom-konventionen af 1980, og dermed Grønbogen, beskæftiger sig med.

Som udgangspunkt har *hver medlemsstat sin egen internationale privatret*, hvilket vil sige, at hver medlemsstat blandt andet selv fastlægger hvilke regler, der skal gælde for lovvalget i en given sag. I det dansk-spanske eksempel

² Man kan således i nogle tilfælde komme ud for, at visse dele af en kontrakt skal fortolkes i henhold til land A's lovgivning, mens en anden del af kontrakten skal fortolkes i henhold til land B's lovgivning. Dette fænomen kaldes "déçepage".

³ Rådets forordning nr 44/2001 af 22.12.2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område.

– og såfremt der ikke var en international regulering på området - kunne man således forestille sig, at dansk lovgivning fastslog, at dansk ret skulle finde anvendelse, mens spansk lovgivning fastslog, at spansk ret skulle finde anvendelse. Dermed risikerer man dels en mangel på ensartet behandling af ensartede tilfælde, dels kunne en eller begge parter søge at vælge den lovgivning, der stille den pågældende part mest fordelagtigt - såkaldt ”*forum-shopping*”. Problemet er særligt udtalt i tilfælde, hvor den ene part – eksempelvis en forbruger – har ringe adgang til juridisk bistand.

Med Rom-konventionen fra 1980 har man derfor søgt at harmonisere landenes regler på området.

3. Hvilke regler og principper indeholder Rom-konventionen?

Rom-konventionens regler finder ifølge konventions artikel 1 anvendelse på ”kontraktlige forpligtigelser i alle situationer, hvor der skal foretages et valg mellem lovene i forskellige kande”. Det følger af denne formulering, at konventionen ikke dækker forpligtigelser uden for kontrakt (f.eks. erstatningssager som følge af uheld/ulykker).

Rom-konventionen har endvidere ifølge artikel 2 ”*universel karakter*”, hvilket betyder, at konventionens regler kan føre til anvendelse af loven i en stat, der ikke er med i EU.

Hovedprincippet i konventionen er *princippet om partsautonomi*, der indebærer, at parterne i et kontraktsforhold selv vælger – implicit eller eksplicit – hvilket lands lov, der skal finde anvendelse.

Har parterne ikke taget stilling til lovvalgspørgsmålet, finder *tilknytningsprincippet* anvendelse. Det betyder, at kontrakten formodes at have den nærmeste tilknytning til det land, hvor den for ”aftalen karakteristiske ydelse” *leveres*⁴ – den karakteristiske ydelse, er den ydelse i aftaleforholdet, som adskiller aftaleforholdet fra andre aftaleforhold; det er normalt aldrig pengeydelsen, men eksempelvis levering af en vare, levering af en tjenesteydelse m.m.

⁴ Rom-Konventions artikel 4

Endelige indeholder konventionen et antal regler, der har til formål at beskytte de såkaldt *svage parter – arbejdstagere og forbrugere*. Det gælder her, at i mangel af aftale om lovvalg, skal forbrugers bopælslands lovgivning som hovedregel finde anvendelse, mens det for arbejdstageren gælder, at loven på det sted, hvor arbejdstageren udfører sit arbejde, som hovedregel finder anvendelse.

Det lands lovgivning, som man måtte være nået frem til, skal anvendes på spørgsmål angående *kontraktens fortolkning, opfyldelse, ophør og ugyldighed*. Da forskellige landes lovgivninger kan have meget forskellige principper og regler for, hvornår en kontrakt er ophørt eller hvordan korrekt opfyldelse skal ske, kan lovvalget med andre ord have en afgørende indflydelse på en sags udfald.

4. Er det nødvendigt at inkorporere Rom-konventionen i EU-retten ?

Kommissionen anfører i Grønbogen en række forhold, der ifølge Kommissionen taler for, at Romkonventionen inkorporeres i EU-retten ved at omdanne konventionen til en EU-retsakt:

- *Romkonventionen er det eneste instrument inden for den internationale privatret i EU, der stadigvæk har form af en international traktat*. Om-dannes konventionen til en EU-retsakt, vil det derfor give bedre sammenhæng i reglerne på området, ligesom en række forhold, der er karakteristiske for internationale traktater vil bortfalde (medlemsstaternes ret til at tage forbehold, mulighed for nationale lovvalgsregler på visse kategorier kontrakter m.m).
- *En ensartet fortolkning af konventionen som følge af EF-domstolens kompetence på området*. En sådan ensartet fortolkning af reglerne i konventionen vil føre til en bedre sammenhæng i lovvalgsreglerne i EU. Endvidere vil juridiske begreber, der anvendes i de øvrige internationalprivatretnlige instrumenter, kunne fortolkes ensartet.

Konventionsstaterne har i øvrigt allerede indgået to protokoller til Rom-

konventionen⁵, der giver EF-domstolen kompetence til at fortolke konventionens regler. Danmark har ratificeret disse to protokoller.

- Endelig anfører Kommissionen, at en inkorporering i EU-retten vil sikre, at *reglerne hurtigt finder anvendelse i de nye medlemslande*. Såfremt der sker en inkorporering af Konventionen i EU-retten, vil man kunne undgå, at de nye medlemslande særskilt skal tage stilling til og ratificere konventionen. Særligt i betragtning af visse landes lange ratifikationsprocedurer betragter Kommissionen dette som en fordel.

5. Indholdsmæssige ændringer

Kommissionen foreslår videre i Grønbogen, at man – nu hvor man alligevel er i gang med at kigge på Romkonventionen – overvejer, om der er behov for indholdsmæssige ændringer til en række af konventionens regler.

Grønbogen gennemgår herefter en række specifikke områder, hvor man har kunnet konstatere, at konventionens regler ikke har fungeret optimalt. Der er blandt andet tale om følgende områder :

- Behovet for *en kodificering af lovvalgsreglerne i EU* – På en række områder, såsom forsikringsområdet, eksisterer der særlige lovvalgsregler, der er uafhængige af Rom-konventionens regler. Kommissionen skitserer derfor forskellige løsningsmodeller, der kunne sikre overblikket over samtlige lovvalgsregler, herunder en eventuelt kodificering i forbindelse med implementeringen af Romkonventionen i EU-retten.
- Indførelse af en *klausul om minimumsstandard*, der sikrer, at europæisk lovgivning finder anvendelse, hvis alle eller de fleste af kontraktens elementer har tilknytning til EU.
- *Tilretning og præcisering af visse af konventionens bestemmelser*, der har givet anledning til problemer, såsom bestemmelserne om partsautonomi, konventionens anvendelse på værnetings- og voldgiftsklausuler samt formodningsregler (særligt i forbindelse med udlejningskontrakter på fe-

⁵ Se nærmere herom i De Europæiske Fællesskabers Tidende, Afdeling C 27 af 26.1.1998, s34.

rieboliger) m.m.

- Overvejelser i relation til *forbrugerbeskyttelse*, som f.eks. at gøre det til en ufravigelig regel, at lovgivningen i forbrugerens land lægges til grund.
- Overvejelser i relation til *lovvalg for arbejdstagere, visse ufravigelige regler, formkrav til kontrakter, overdragelse af fordringer samt modregning*.

6. Høringsfrist

Grønbogen indeholder en række spørgsmål (20 i alt jf. vedlagte **bilag**), som er kan tages udgangspunkt ved afgivelse af hørings svar. Høringsfristen er af Kommissionen sat til den 15. september 2003.

Med venlig hilsen

Christian Dubois

Spørgsmål fra Grønbogen

Spørgsmål 1: Ved De noget om, hvilket kendskab de økonomiske aktører og juristerne, herunder også dommerne, rent faktisk har til Rom-konventionen fra 1980 og dens regler? Ved parterne i en kontrakt altid, at de frit kan aftale, hvilken lov der skal finde anvendelse? Hvis De mener, at de økonomiske aktører mangler viden om Rom-konventionen, mener De da, at dette har negativ indflydelse på kontraktforhandlingens eller retssagers forløb?

Spørgsmål 2: Mener De, at det er en god ide at omdanne Rom-konventionen fra 1980 til en EU-retsakt? Hvad er Deres argumenter for eller imod?

Spørgsmål 3: Ved De, om de mange spredte regler med indflydelse på lovvalg som, der findes i en lang række sektorretsakter inden for den afledte ret, rejser problemer? Hvis ja, hvordan mener De da, at disse problemer bedst kan løses?

Spørgsmål 4: Hvis der bliver vedtaget en "Rom I"-retsakt, mener De da, at der bør indføres en generel klausul, der giver garanti for en minimumsstandard i hele EU, når alle elementer i kontrakten eller visse særlig væsentlige elementer er lokaliseret inden for EU? Kunne det gøres med den formulering, der foreslås i punkt 3.1.2.2?

Spørgsmål 5: Har De nogen kommentarer til de retningslinjer, der skitseres med hensyn til samspillet mellem en eventuel "Rom I"-retsakt og eksisterende internationale konventioner?

Spørgsmål 6: Mener De, at det vil være hensigtsmæssigt med lovvalgsregler gældende for voldgiftsklausuler og værnetingsklausuler?

Spørgsmål 7: Hvordan vurderer De de nuværende regler for forsikringsaftaler? Mener De, at den nuværende behandling af situation (a) og (c) er tilfredsstillende? Hvordan mener De, at man kan løse eventuelle problemer på dette område?

Spørgsmål 8: Mener De, at parterne direkte bør kunne vælge en international konvention eller sågar almindelige retsprincipper? Hvad kan der siges for og imod en sådan løsning?

Spørgsmål 9: Mener De, at en fremtidig "Rom I"-retsakt bør indeholde mere præcise formuleringer angående stiltiende lovvalg, eller giver den kompetence på området, som EF-Domstolen i tilfælde af en omdannelse til EU-retsakt får, tilstrækkelig retssikkerhed?

Spørgsmål 10: Mener De, at artikel 4 bør formuleres mere præcist, så at det kommer til at fremgå, at dommeren først skal anvende formodningen i stk. 2 og kun afvise den i overensstemmelse hermed udpegede lov, hvis den helt klart ikke er egnet til at afgøre den konkrete sag? Hvis ja, hvordan kan bestemmelsen efter Deres opfattelse bedst formuleres?

Spørgsmål 11: Mener De, at der bør indføres en særlig regel for kortvarige ferieudlejninger i lighed med bestemmelsen i artikel 22, stk. 1, andet afsnit, i Bruxelles I-forordningen, eller er den nuværende ordning tilfredsstillende?

Spørgsmål 12: Angående reglerne om forbrugerbeskyttelse:

A. Hvordan vurderer De de nuværende regler om forbrugerbeskyttelse? Er de stadigvæk fyldestgørende, bl.a. i lyset af e-handelens udvikling?

B. Ved De noget om, hvordan den nuværende regel virker for a) virksomhederne generelt, b) små og mellemstore virksomheder og c) forbrugerne?

C. Hvilken af de foreslåede løsninger foretrækker De, og hvorfor? Kunne man tænke sig andre løsninger?

D. Hvilke virkninger mener De, at de forskellige mulige løsninger vil få for a) virksomhederne generelt, b) små og mellemstore virksomheder og c) forbrugerne?

Spørgsmål 13: Bør man præcisere, hvad der skal forstås ved "ufravigelige regler" i dels artikel 3, 5, 6 og 9 og dels i artikel 7?

Spørgsmål 14: Bør definitionen af begrebet "midlertidigt beskæftiget" i artikel 6 præciseres nærmere? Hvis ja, hvordan?

Spørgsmål 15: Mener De, at der bør foretages andre ændringer i artikel 6?

Spørgsmål 16: Mener De, at det er nødvendigt at have en bestemmelse om ufravigelige udenlandske regler? Bør den fremtidige retsakt indeholde nærmere bestemmelser om betingelserne for anvendelse af et andet lands ufravigelige regler?

Spørgsmål 17: Bør lovvalgsreglen angående formkravene opdateres?

Spørgsmål 18: Mener De, at en fremtidig EU-retsakt bør præcisere, hvilken lov der finder anvendelse på spørgsmålet om, hvorvidt en overdragelse af en fordring kan gøres gældende over for tredjemand? Hvis ja, hvad bør reglen da gå ud på?

Spørgsmål 19: Vil det være hensigtsmæssigt, at konventionen præciserer anvendelsesområdet for henholdsvis artikel 12 og 13? Mener De, at der bør indføres en lovvalgsregel for betalinger foretaget frivilligt af en indtrædende tredjemand?

Spørgsmål 20: Mener De, at der bør indføres en bestemmelse om, hvilken lov der finder anvendelse på modregning? Hvis ja, hvilken lovvalgsregel vil De da foreslå?